

Ο εκπαιδευτικός σε έναν κόσμο που αλλάζει

Βράνα Βασιλική

*Επίκουρος Καθηγήτρια, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας
vrana@teiser.gr*

Σε έναν κόσμο που αλλάζει, η γνώση γίνεται το πιο πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο του ατόμου (Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 2008) και στο πλαίσιο αυτό απαιτείται η αλλαγή της ύφους της εκπαίδευσης (Goble & Porter, 1997). Η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας και ιδιαίτερα η εφαρμογή των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) έχουν επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης στην εκπαίδευση (Barone & Hagner, 2001) και στοχεύουν στη δημιουργία σχολείων περισσότερο αποδοτικών και παραγωγικών, στη μεταμόρφωση της διδασκαλίας και μάθησης σε μία ευχάριστη και ενεργή διαδικασία η οποία σχετίζεται με την πραγματική ζωή και στην προετοιμασία της νέας γενιάς για το μέλλον στο χώρο εργασίας (Cuban, 2001). Στη νέα ψηφιακή κοινωνία των γνώσεων, οι νέοι άνθρωποι, οι οποίοι προετοιμάζονται για την είσοδό τους στον κόσμο των ενηλίκων πρέπει να είναι εξοπλισμένοι με δεξιότητες διαφορετικές από εκείνες που ήταν επαρκής για τους γονείς τους. Έτσι γίνεται ολοένα και πιο απαραίτητο τα άτομα να επεκτείνουν και να ανανεώνουν τις γνώσεις τους, για να μπορούν να διαχειρίζονται τη ζωή τους με επιτυχία σε ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον (Goble & Porter, 1977). Η εκπαίδευση αντιμετωπίζει την πρόκληση της μετάβασης από τους παραδοσιακούς σε καινοτόμους τρόπους μάθησης (Zhu, 2010, από ένα δασκαλοκεντρικό μοντέλο εκπαίδευσης σε ένα μαθητοκεντρικό μοντέλο (Fox & Henri, 2005) παρέχοντας σε μαθητές και εκπαιδευτικούς περισσότερες ευκαιρίες προσαρμογής της διδασκαλίας και μάθησης στις ατομικές ανάγκες του καθενός (Mikre, 2011).

Στο πρώιμο στάδιο της εφαρμογής των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία υπήρχαν αισιόδοξες πεποιθήσεις και προβλέψεις σχετικά με τις βαθιές αλλαγές στη διδασκαλία και στις πρακτικές της μάθησης, μεταξύ των εκπαιδευτικών, των ερευνητών και των φορέων χάραξης πολιτικής (Ilomäki, 2008). Αν και έχουν υλοποιηθεί αρκετά αναπτυξιακά έργα, πειράματα και πιλοτικές μελέτες για τη χρήση των ΤΠΕ στο σχολείο, οι μελέτες επιπτώσεων για την συστηματική και μακροχρόνια χρήση των ΤΠΕ εξακολουθούν να είναι λίγες (Kozma, 2003; Venetzky & Davies, 2001). Εμπειρία είκοσι και πλέον ετών δείχνει ότι κάτι αλλάζει στην εκπαίδευση όταν γίνεται χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία (Bayraktar, 2000-2001; Korte & Hüsing, 2007) όμως το περιεχόμενο, η κατεύθυνση και το βάθος της αλλαγής είναι ακόμα υπό συζήτηση και παραμένουν ζητήματα προς διερεύνηση. Οι επιπτώσεις των ΤΠΕ θεωρούνται ως μια θετική αλλαγή και η αλλαγή φέρνει πάντα βελτίωση. Οι λέξεις όμως 'αλλαγή' και 'βελτίωση' δεν είναι συνώνυμες, και οι μεταβολές από τη χρήση των ΤΠΕ, μπορεί να μην είναι πάντα επωφελής ή οι αναμενόμενες (Ilomäki, 2008).

Η διδασκαλία με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων είναι μία ιδιαίτερα πολύπλοκη δραστηριότητα για τους εκπαιδευτικούς. Περιλαμβάνει βαθιά γνώση του αντικειμένου, γνώση των ψηφιακών εργαλείων και κατανόηση της σκέψης των μαθητών. Επιπρόσθετα, περιλαμβάνει παιδαγωγικές προσεγγίσεις οι οποίες συνδέονται με το πρόγραμμα σπουδών και την εκπαιδευτική πολιτική σε ένα συνεχώς δυναμικά μεταβαλλόμενο περιβάλλον (Fuglestad, 2011).

Ταυτόχρονα όμως ο ρόλος των εκπαιδευτικών αλλάζει. Ο εκπαιδευτικός αποκτά ένα νέο σύνολο των ρόλων και από τον παραδοσιακό πομπό γνώσης μετατρέπεται σε σύμβουλο και μεσολαβητή στη γνώση (Zhu, 2010). Στην πραγματικότητα, η χρήση των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση δεν περιορίζει το ρόλο του εκπαιδευτικού αλλά τον επαναπροσδιορίζει και προσθέτει σ' αυτόν νέες πτυχές (Haaksma-Oostijen & Puper, 2003; Riel, 2000). Ο εκπαιδευτικός θα είναι ο επιβλέπων της διαδικασίας της μάθησης και όχι ο μεταφορέας της γνώσης (Volman, 2005). Θα πρέπει να υποστηρίζει, συμβουλεύει και καθοδηγεί τους μαθητές αντί απλώς να μεταδίδει γνώσεις σε αυτούς και να είναι σε θέση να προσαρμοστεί στον ατομικό ρυθμό, τα ενδιαφέροντα και τον τρόπο μάθησης του καθενός (Dwyer, Ringstaff, & Sandholtz, 1991; Bransford, Brown, & Cocking, 1999). Θα πρέπει να μάθει να διαχειρίζεται το φαινόμενο ότι δεν κάνουν όλοι οι μαθητές το ίδιο πράγμα την ίδια στιγμή. Όμως αυτό θα απαιτήσει την απόκτηση ενός ευρέος φάσματος νέων δεξιοτήτων και ικανοτήτων από τους εκπαιδευτικούς. Η γνώση της διδακτικής δεν θα είναι αρκετή (Volman, 2005). Ο εκπαιδευτικός σήμερα απαιτείται να διευκολύνει και να βοηθά τους μαθητές να αξιολογούν την ποιότητα και εγκυρότητα νέων πηγών και γνώσεων, να είναι ανοιχτός απέναντι σε νέες ιδέες και καινοτομίες, συνεργάτης, συντονιστής ομάδων, μεσολαβητής μεταξύ των μαθητών και των γνώσεων, υποστηρικτής της διαδικασίας της γνώσης (Weinberger, Fischer, & Mandl, 2002) και να έχει δεξιότητες εποπτείας και καθοδήγησης, οργάνωσης και σχεδιασμού (Volman, 2005).

Εγείρεται λοιπόν το ερώτημα ποιος είναι 'καλός εκπαιδευτικός' στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται στο σχολείο με τη χρήση των ΤΠΕ; Ως καλός εκπαιδευτικός μπορεί να οριστεί ως ο εκπαιδευτικός ο οποίος βοηθά το μαθητή να μαθαίνει και συμβάλει στο στόχο αυτό με μία σειρά από διαφορετικούς τρόπους (Harden & Crosby, 2000). Θεμελιώδες καθήκον του εκπαιδευτικού είναι να καταφέρει να οδηγήσει τους μαθητές του να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες μάθησης με στόχο την επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων (Shuell, 1986). Ο Fullan (1989) τοποθετεί τον εκπαιδευτικό στην καρδιά της επιτυχίας ή της αποτυχίας της εκπαιδευτικής αλλαγής.

Αδιαμφισβήτητα, το σύγχρονο ψηφιακό περιβάλλον προσφέρει νέες ευκαιρίες σε εκπαιδευτικούς και μαθητές να ξεπεράσουν τα παλαιά πρότυπα των ρόλων τους μέσω της χρήσης της τεχνολογίας (McGhee & Kozma, 2001) και να υιοθετήσουν νέες συμπεριφορές στο πλαίσιο μιας ταχύτατα εξελισσόμενης τεχνολογικής κοινωνίας.

Βιβλιογραφία

1. Barone, C. A., & Hagner, P. R. (Eds.). (2001). *Technology-enhanced teaching and learning: Leading and supporting the transformation on our campus*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
2. Bayraktar, S. (2000–2001). 'A Meta-analysis of the Effectiveness of Computer-Assisted Instruction in Science Education'. *Journal of Research on Technology in Education*, (34)2: 173–188
3. Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. (Eds.). (1999). *How people learn. Brain, mind, experience and school*. Washington: National Academy Press
4. Cuban, L. (2001). *Oversold & underused: Computers in the classroom*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press.

5. Dwyer, D. C., Ringstaff, C., & Sandholtz, J. H. (1991). 'Changes in teachers' beliefs and practices in technology-rich classrooms', *Educational Technology*, 48(8): 45–52.
6. Ευρωπαϊκές Κοινότητες (2008). Μια νέα γενιά εκπαιδευτικών και πολιτιστικών προγραμμάτων. ΓΔ Εκπαίδευση και πολιτισμός, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο
7. Fox, R., & Henri, J. (2005). 'Understanding Teacher Mindsets: IT and Change in Hong Kong Schools'. *Educational Technology & Society*, 8 (2), 161-169
8. Fullan, M. (1991) *The New Meaning of Educational Change*. Second edition. Cassell, London.
9. Fuglestad, A.B.(2011). 'Challenges teachers face with integrating ICT with an inquiry approach in Mathematics', *The Seventh Congress of the European Society for Research in Mathematics Education*, University of Rzeszów, Poland, 9- 13 February 2011.
10. Goble, N. & Porter, J. (1997). *The changing role of the teacher; International perspectives*, United Nations Educational. Scientific and Cultural Organization: Paris, France
11. Haaksma-Oostijen, T. G., & Puper, J. (2003). ICT and the new roles of the teacher in Dutch secondary education. In A. McDougall, J. S. Murnane, C. Stacey & C. Dowling (Eds.), *Proceedings of the 3.1 and 3.3 working groups conference on International Federation for Information Processing: ICT and the teacher of the future – Volume 23* (p. 51–53). Melbourne: Australian Computer Society. (Conferences in Research and Practice in Information Technology Series; vol. 141).
12. Harden, R.M. & Crosby, J. R. (2000). 'AMEE Education Guide No 20: The good teacher is more than a lecturer – the twelve roles of the teacher', *Medical Teacher* 22(4): 334-347.
13. Ilomäki, L. (2008). *The effects of ICT on school: teachers' and students' perspectives*. Doctoral thesis, University of Turku, Finland
14. Korte, W. & Hüsing, T. (2007). 'Benchmarking Access and Use of ICT in European Schools 2006: Results from Head Teacher and A Classroom Teacher. Surveys in 27 European Countries'. *eLearning Papers Vol.2(1)*. https://infoeuropa.eu/rocid.pt/files/database/000039001000040000/000039674_2.pdf
15. Kozma, R.B. (2003). 'Summary and Implications for ICT-based educational change'. In Kozma, R.B. (Ed.), *Technology, Innovation and Educational Change: A Global Perspective*. Eugene OR: International Society for Technology in Education
16. McGhee, R., & Kozma, R. (2001). *New teacher and student roles in the technology-supported classroom 21*. Menlo Park, CA: SRI International
17. Mikre, F. (2011). "The Roles of Information Communication Technologies in Education Review Article with Emphasis to the Computer and Internet", *Ethiopian Journal of Education and Science*, 6(2): 109-126
18. Riel, M. (2000) *The future of technology and education: Where are we heading?* In D.M. Watson & T. Downes (Eds.), *Communications and networking in education* (pp. 9–24). Boston, MA: Kluwer Academic Press.
19. Shuell, T.J. (1986). 'Cognitive conceptions of learning' .*Review of Education Research* 56: 411-436.
20. Weinberger, A., Fischer, F., & Mandl, H. (2002). *Fostering individual transfer and knowledge convergence in text-based computer-mediated communication*. In G. Stahl (Ed.), *Computer support for collaborative learning: Foundations for a CSCL community*. Proceedings of CSCL 2002. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

21. Venetzky, R. & Davis, C. (2001) Que Vademus? The transformation of schooling in a networked world, Research report, [http://www1.oecd.org/education /research/2073054.pdf](http://www1.oecd.org/education/research/2073054.pdf)
22. Volman, M. (2005). 'A variety of roles for a new type of teacher Educational technology and the teaching profession', *Teaching and Teacher Education* 21: 15–31
23. Zhu, C. (2010). "Teacher roles and adoption of educational technology in the Chinese context", *Journal for Educational Research Online*, 2(2): 72-86